

leto, je tudi naš prijatelj. Ni važnejšega literarnega in kulturnega dogodka, ki bi ga v svoji reviji ne omenil. Z enako ljubeznijo objema tudi ostale Slovane, posebno Lužiške Srbe, o katerih je napisal daljšo vrsto člankov in izdal tri zvezke njihovih narodnih pesmi. O Rezijanih je napisal dve brošuri. Černý je tudi priznan češki pesnik; v desetih letih je izdal devet izvirnih pesniških zbirk. Njegovo pesniško ime je Jan Rokyta. —r.

Razni zapiski.

Slovensko gledališče v Ljubljani in izvirna dramska dela. — Dne 29. septembra t. l. je minilo dvajset let, odkar imajo ljubljanski Slovenci svoje gledališče, in dne 18. aprila t. l. je poteklo petinštirideset let, odkar vodi ljubljansko Dramatično društvo slovenske gledališče predstave. Torej dva jubileja! L. 1848. ustanovljeno „Slovensko društvo“ je prirejalo slovenske dramatične predstave in „besede“ do l. 1851; po desetletnem premoru je l. 1861. ustanovljena ljubljanska Čitalnica prevzela vodstvo slov. Tali je in pomagal ji je tudi „Južni Sokol“; dne 18. aprila 1867. pa je začelo delovati „Dramatično društvo“. Prirejelo je dramatične in male operetne predstave v čitalnični dvorani in v gledišču, kjer pa je bilo le z nevoljo in celó s sovraštvom gledan gost, do l. 1887. Dne 17. febr. 1887. pa je gledišče pogorelo, in Dramatično društvo si je postavilo v prenovljeni čitalnični dvorani svoj nov in primerno velik oder. V Čitalnici je prirejalo Dram. društvo odslej že večje dramske, boljše operetne in končno celó majhne operne predstave. Dne 29. sept. 1892. pa je Dram. društvo otvorilo novo deželno gledišče kot Nemcem enakovreden faktor v Talijinem hramu. S početkom sezone 1911./12. se je nemško glediško društvo preselilo v novo svoje jubilejno gledišče v Gradišče, slovensko Dram. društvo pa je od te dobe samo v gledišču dežele kranjske.

Kakšna in čigava izvirna dramska dela je uprizorilo ljubljansko Dramatično društvo tekom 45-letne svoje dobe? Igrali so:

Dr. Fr. Prešeren: Krst pri Savici. Dramat. scena. (6. dec. 1868.) — B. Rogački: Tičnik. Kratkočasna spevoigra v enem dejanju. Uglasbil dr. Benjamin Ipavec. (19. dec. 1869.) — Jos. Ogrinec: V Ljubljano jo dajmo! Veseloigra v 3 dej. (20. marca 1870.) — Davorin Trstenjak: Vodnik v Olimpu. Alegorija. (2. febr. 1870.) — Anton Linhart: Matiček se ženi. Veseloigra. (18. dec. 1870.) — Dr. Fr. Celestin: Roza. Igra v 3 dej. (14. jan. 1871.) — Miroslav Vilhar: Jamska Ivanka. Spevoigra v 3 dej. Godba Mir. Vilharja in J. Schantla. (30. marca 1871.) — Boris Miran-Stritar: Pismo. Dram. prizor. (16. aprila 1871.) — L. Pesjakova: Gorenjski slavček. Lirična opereta v 2 dej. Uglasbil Anton Foerster. (27. aprila 1872.) — A. Linhart: Županova Micika. Veseloigra v 3 dej. (25. sept. 1872.) — Josip Noll: Komisijonar št. 1. Solo prizor s petjem (4. maja 1873.) — Jakob Alešovec: Dimež, strah kranjske dežele. Drama s petjem v 2 dej. in v 5 podobah (11. maja 1873.) — Jakob Alešovec: Francozi v Kamniku. Zgodovinska igra v 3 dej. (2. maja 1875.) — Jakob Alešovec: Čarovnica. Opereta v 2 dej. Uglasbil Anton Stöckl (2. aprila 1876.) — Josip Ogrinec: Kje je meja? Pevske točke uglasbil A. Stöckl. Burka v 1 dej. (14. febr. 1876.) — Fran Potočnik:

Dan slave ali krščanskoturška vojska. Zgodovinska žaloigra v 4 dej. (7. aprila 1878.) — Jakob Alešovec: Nemški ne znajo. Burka v 1 dej. (19. dec. 1885.) — Ignac Borštnik: Ponesrečena glavna skušnja. Komičen prizor. (8. dec. 1886.) — Ignac Borštnik: Otok in Struga. Drama v 4 dej. (19. febr. 1888.) — Dr. J. Vošnjak: Pene. Veseloigra v 3 dej. (10. marca 1889.) — Dr. Jos. Vošnjak: Svoji k svojim! Veseloigra v 1 dej. (29. junija 1889. ob odkritju V. Vodnikovega spomenika) — Dr. Josip Vošnjak: Ministrovo pismo. Veseloigra v 2 dej. (20. okt. 1889.) — Ign. Borštnik: Stari Ilija. Narodna igra v 3 dej. (16. nov. 1889.) — Ignac Borštnik: Stari Ilija. Narodna igra v 3 dej. (16. nov. 1889.) — Ign. Borštnik: Ni moj okus! Dram. šala v 1 dej. (25. jan. 1891.) — Alfonz Pirec: To je moja maksima! Veseloigra v 1 dej. (11. okt. 1891.) — Josip Jurčič in Ign. Borštnik: Veronika Deseniška. Tragedija v 5 dej. (29. sept. 1892. ob otvoritvi novega gledališča.) — A. Funtek: Teharski plemiči. Lirska opera v 3. dej. Uglasbil dr. Benj. Ipavec. (10. dec. 1892.) — Dr. Josip Vošnjak: Lepa Vida. Drama v 5 dej. (22. marca 1893.) — Dr. Jos. Vošnjak: Premogar. Drama v 4 dej. (13. jan. 1894.) — A. Funtek: Urh, grof celjski. Uglasbil Viktor Parma. (14. febr. 1895.) — A. Funtek: Iz osvete. Drama v 4 dej. (1. okt. 1896.) — L. Pesjakova: Gorenjski slavček. Lirska komična opera v 2 dej. Uglasbil A. Foerster. (30. okt. 1896.) — Fran Goestl: Ksenija. Opera v 1 dej. Uglasbil Viktor Parma (5. jan. 1897.) — Rado Murnik: Napoleonov samovar. Burka v 1 dej. (12. okt. 1897.) — Viktor Parma: Stara pesem. Dramatska romanca v 3 slikah (13. oktobra 1898.) — Anton Medved: Cesar Friderik III. Romantična igra v 1 dej. (4. decem. 1898.) — F. Govékar: Rokovnjači. Narodna igra v 5 dej. s petjem. Glasba V. Parme. (7. febr. 1899.) — Anton Aškerc: Prešeren pri Zlatem grozdu. Dramat. prizor v 1 dej. in Josip Stritar: Prešernov god v Eliziju. Dramat. prizor v 1 dej. (20. marca 1899.) — Anton Medved: Za pravdo in srce. Tragedija v 5 dej. (26. marca 1899.) — Josip Stritar: Logarjevi. Obraz iz domačega življenja v 4 slikah. (10. okt. 1899.) — A. Aškerc: Izmajlov. Drama v 4 dej. (19. jan. 1900.) — Engelb. Gangl: Sin. Drama v 4 dej. (2. marca 1900.) — Ivan Cankar: Jakob Ruda. Drama v 3 dej. (16. marca 1900.) — Fr. Govékar: Deseti brat. Narodna igra v 5 dej. Glasbene in pevske točke Lav. Pahorja. (15. nov. 1901.) — Dr. Fran Detela: Učenjak. Veseloigra v 3. dej. (27. febr. 1902.) — Fran Finžgar: Divji lovec. Narodna igra s petjem v 4 dej. (13. marca 1902.) — Viktor Parma: Amaconke carice. Opereta v 3 dej. (20. okt. 1903.) — Fr. Govékar: Legionarji. Narodna igra s petjem v 4 dej. Pevske in glasbene točke V. Parme. (10. nov. 1903.) — Ivan Cankar: Kralj na Betajnovi. Drama v 3 dej. (9. jan. 1904.) — Fr. Govékar: Martin Krpan. Dram. pripovedka v 5 dej. (6. jan. 1905.) — Fran Milčinski: Brat Sokol. Veseloigra v 1 dej. (4. marca 1905.) — Janko Rozman: Testament. Narodna igra v 4. dej. s petjem. (26. marca 1905.) — Dr. Josip Vošnjak in Fr. Govékar: Predigra in poigra k Linhart-Bleiweisovi „Županova Micika“. (7. jan. 1906.) — Fr. Milčinski: Cigani. Malomestna šaloigra v 3. dej. (6. febr. 1906.) — Etbin Kristan: Ljubislava. Drama v 4 dej. (8. marca 1906.) — Zofka Kveder: Egoizem. Drama v 1 dej. (16. okt. 1906.) — Ivan Cankar: Za narodov blagor. Komedija v 4 dej. (13. dec. 1906.) — Hinko Nučič: Antonio Gledjevič. Drama v 3 dej. (9. marca 1907.) — Viktor Parma: Nečak. Opereta v 3 dej. (3. dec. 1907.) — Adolf Robida: V somraku. Drama v 3 dej. (7. dec. 1907.) — Risto Savin (Širca): Poslednja straža. Dramat. prizor (opera) v 1 dej. (19. dec. 1907.) — Ivan Cankar: Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Farsa v 3 dej. (21. dec.

1907.) — Fran Meško: Na smrt obsojeni. Dramat. slika v 3 dej. (21. jan. 1908.) — Adolf Robida: Daemon Venus. Tri enodejanske slike. (26. marca 1908.) — Fran Meško: Mati. Drama v 3 dej. (19. nov. 1908.) — Fr. G.: Simona. Drama v 5 dej. (16. jan. 1909.) — Ksav. Andrejev: Zaklad. Narodni igrokaz v 3 dej. (26. jan. 1909.) — I. Z. Novak: Strup. Narodna igra v 4 dej. (24. okt. 1909.) — Etbin Kristan: Katon Vranković. Drama v 3 dej. (1. dec. 1909.) — V. F. Jelenc: Erazem Predjamski. Drama v 5 dej. (26. decem. 1909.) — Jakob Špicar: Miklova Zala. Narodna igra v 4 dej. (28. marca 1910.) — Anton Medved: Kacijanar. Tragedija v 5 dej. (1. okt. 1910.) — Sm. Veselko: Šarivari. Burleska v 1 dej. (19. marca 1911.) — Etbin Kristan: Samosvoj. Drama v 5. dej. (25. marca 1911.) — Jakob Špicar: Kralj Matjaž. Narodna pravljica v 3 dej. (12. nov. 1911.) — Anton Pesek: Slepa ljubezen. Igra za mladino v 4 dej. (3. dec. 1911.) — F. V. Jelenc: Vaška romantika. Ljudska igra v 3 dej. (10. dec. 1911.) — F. S. Finžgar: Naša kri. Drama v 4 dej. (2. jan. 1912.) — Rodion: Komedija. Drama v 1 dej. (15. jan. 1912.) — Ivan Cankar: Lepa Vida. Drama v 3 dej. (27. jan. 1912.) — Ant. Funtek: Tekma. Drama v 3 dej. (5. marca 1912.) — Etbin Kristan: Tovarna. Socijalna drama v 4 dej. (16. marca 1912.)

Fr. Govekar.

Prva obrambna razstava. Akademsko ferijalno društvo „Prosveta“ je 15. sept. t. l. otvorilo v Jakopičevem paviljonu prvo obrambno razstavo. Razstava je imela namen, pokazati našo narodno bilanco: kje nazadujemo, kje napredujemo, kje je iskati vzroke našega nazadovanja, koliko storimo mi v svojo obrambo in koliko storijo naši narodni nasprotniki. Različni diagrami, karte in slike so glasno klicali gledalcem: povsod se umikate. V odstotkih smo padli v zadnjih 60-tih letih: na Primorskem za 5:04 (kljub napredovanju pri zadnjem ljudskem štetju), na Štajerskem za 6:43 in najhuje na Kororoškem za -- 8:76. Edino na Kranjskem smo napredovali za 6:26⁰/₀, kar pa nikakor ne odtehta izgube v ostalih slovenskih deželah. Zopet drugi diagrami so povedali vzroke nazadovanja: pomanjkanje slovenskih, obilica utrakvističnih in nemških šol na našem ozemlju in izseljevanje. Na Koroškem n. pr. je padlo število slovenskih šol od 68 na — 3. Utrakvističnih šol imamo Slovenci več kakor vsi ostali avstrijski narodi skupaj. V najlepših letih (od 20.—30. leta) zapuščajo naši ljudje domovino; procentualno padamo Slovenci v tej starosti najnižje pod državno povprečje izmed vseh narodov monarhije. Razstava pa je tudi pokazala, da se množimo bolj kot Nemci in Lahi; če se otresemo potujčevanja, tedaj je naš narodni obstanek zagotovljen, saj smo tudi najzdravejši narod v Avstriji: procentualno doseže največ Slovencev starost 60—70 let. Videli smo na razstavi, kako obširno obrambno literaturo imajo Nemci, pri nas pa je obrambna literatura skoro še — ledina. Poleg fotografij družbenih šol so bile slike mogočnih stavb „Schulvereina“ in „Lege nazionale“. Kdor si je pazno ogledal razstavo je dobil vtisk: veliko smo sicer izgubili, a z delom se da še mnogo rešiti in tudi — novo pridobiti. — Razstava je bila otvorjena tudi v Trstu, dalje v Gorici, Celju in Mariboru. Povsod je bilo zanimanje za razstavo nenavadno živahno, najbolj pa v Trstu. Končni namen obrambnih razstav je ustanovitev „Obrambnega muzeja“ v Ljubljani, ki bo zakladnica za statistika, politika in za vsakega obrambnega delavca.

—e—

